పగా మైనస్ ద్వేషం

నాలుగు రోజులుగా ప్రతిరోజూ జరుగుతున్నట్టుగానే ఆవేళ సాయం కాలంకూడా పోస్టుమన్ సన్నగా, పొడుగ్గావున్న జనంలేని పల్చటి ఆ బాట అవతలి చివర కనబడి, కాళ్ళూపుకొంటూ సైకిలుచక్రాన్ని తిప్పి తిప్పి తిప్పు కొంటూ ఆ యింటిముందు ఆగకుండానే వెళ్ళిపోయాడు!

ఇవాళకూడా ఉత్తరంలేదు.

ఎక్కడా స్థిరంగా నిలుచోక, ఎప్పుడూ ఆడపిల్లలా సిగ్గుపడి పక్కలకు జారిపోయే సంగీతరావు చూపులు సిగ్గువిడిచినట్టు; నాజూకు కొనలు కత్తిరింప బడి బిరుసై మోటుదేరిన అసహ్యపు మీసాలతో, గంట్లు పడ్డ ముఖంతో, ఎండలో కాలి, మసై, రాలిపోయిన యౌవనంతో బీదగా కనిపించే మాసిన కాకీ బట్టల పోస్టుమన్ మీద నిలిచి, అతనితోపాటు బాట ఆ చివరనుంచి యింటి ముందువరకూ ప్రయాణం చేసొచ్చి, అతను ఆగకుండా వెళ్లిపోవడంతోనే నిరాశను నింపుకున్నాయి. ఆ నిరాశలో వెడల్పయిన పల్చటి రెప్పలు తడిసి బరువెక్కి కిందకు జారి, నిలువలేక మరికాస్త వాలి, అడుక్కుదిగి, వడిలి పోయిన రెమ్మల్లావంగి, దిగువకొచ్చి, యింకా అడుక్కుపోయి, అట్టడుక్కు చేరి సొమ్మసిల్లిపోయినట్టు కొద్ది క్షణాలు అలానే వుండిపోయాయి.

ఇద్దరిమధ్యా యింత నిశ్శబ్దం ఎప్పుడూ ఏర్పడలేదు. నెలా పదిహేను రోజులయ్యింది భానుమూర్తినుండి ఆఖరి వుత్తరంవచ్చి. వారానికి ఒక వుత్తర మన్నా రాయందే వుండలేడు. ఒక్కొక్కప్పుడు ఒకే రోజున ఉదయం, సాయం కాలం టపాలలో ఉత్తరాలు అతనిదగ్గర నుండి వచ్చిన సంఘటనలు అనేకం వున్నాయి. అలాంటి భానుమూర్తి యిన్ని రోజులు వుత్తరం రాయకుండా ఎలా వుండగలిగాడు? స్నేహాన్నికూడా ప్రేమలా ఆరాధించడం నేర్పిన అతను

యిన్ని రోజులుగా ఆరాధనా, అభిషేకాలు లేకుండా యీ హృదయాన్ని చీక టితో ఎలా నింపగలుగుతున్నాడు?

సంగీతరావు చూపులు కిటికీలోంచి కనిపిస్తోన్న అంతులేని గాఢమైన నీలపు రంగులో మెరుస్తోన్న బంగాళాఖాతపు అలలమీద ఊగుతున్నాయి. వడ్డుకనిపించడంలేదు. ఇళ్ళకప్పుల వెనక కప్పడిపోయింది. సముద్రం మధ్యలో కెరటాలు ఒక దాన్నొకటి తరుముకొని ఆడుకొంటోన్న పాము పిల్లల్లా నాజూగ్గా కదులుతున్నాయి. చెట్లతలల మీంచి, ఇళ్ళకప్పులమీంచి ఎగి రొస్తోన్న గాలి కళ్ళల్లో చల్లగా గుచ్చుకుని సూటిగా చూడనివ్వడంలేదు. ముక్కు రంధ్రాల్లోకి దూరి ఉక్కిరి బిక్కిరిచేసి ఆలోచించనివ్వడంలేదు.

కిటికీ రెక్కలు దగ్గరగా వేసేశాడు సంగీతరావు. మనస్సేమీ బావుండ లేదు. బజారు కెళ్దామని వేసుకొన్న బట్టల్ని విప్పేశాడు. కుర్చీ లాక్కుని అలసిపోయిన వాడిలాగ కూలబడిపోయాడు.

భానుమూర్తి ఉత్తరం రాయకపోవడానికి గల కారణం సంగీతరావు ఊహించగలడు. భానుమూర్తి జీవితంలో తొలిసారిగా మోసపోయాడు. గాయం పెద్దదే. ఎప్పుడూ గాయపడలేదు. బాధను భరించలేకపోయాడు. అందరిమీదా అతనికి కోపం వచ్చింది. అసహ్యం వేసింది.

అతను మోసపోయినట్టు విని సంగీతరావు సానుభూతిగా అతనికి వుత్తరం రాశాడు. సమాధానంలేదు. ఆ తర్వాత నెలా పదిహేను రోజుల వ్యవధిలో ఐదు వుత్తరాలు రాసినా సమాధానం లేదు.

ఒకరి గురించి ఒకరు త్యాగం చేసుకోవాలనుకునే స్నేహం వాళ్ళది. రెండేళ్లయ్యింది ఒకళ్ళ నొకళ్ళు తెలుసుకుని. అంతకుముందు, ఓమాదిరి పరిచ యమే వుండేది. రోగంతో బాధపడుతూ ఆర్థిక కారణాలవల్ల మందు పుచ్చు కోవడం లేదని తెలిసి, సంగీతరావు దగ్గరకొచ్చి కాస్సేపు మాట్లాడి వెళ్ళిపోతూ వెళ్ళిపోతూ ఓ కవరు అతనిచేతిలో పెట్టాడు భానుమూర్తి. అతను వెళ్లి పోయాక సంగీతరావు విప్పిచూసుకున్నాడు. రూపాయల నోట్లున్నాయి! అప్రయత్నంగా అతనికి ఏడుపొచ్చింది. ఆవెంటనే రిషా కట్టించుకుని మిత్రుడిని వెదుక్కొంటూ బయలుదేరాడు సంగీతరావు.

అలా ముఖాలు చూసుకుని చిరునవ్వులు నవ్వుకునే పరిచయం, హృద యాలు విప్పుకుని, మాటలు లేక ఒకరి కళ్ళల్లోకి ఒకరు చూసుకుంటూ కూర్చుని ఒకరి భవిష్యత్తుమీద మరొకరు ఆలోచనల గొడుగులుపట్టి నీడలు కురిపించి, పరస్పరం స్నేహాన్ని నిత్యహరితం చేసుకొంటూవస్తే — యింత కాలానికి అది పుటుక్కున తెగిపోయినట్టయింది.

కాని సంగీతరావుకు తెలుసు-ఈకోపం తనమీద కాదు. లోకంమీద. మోసగింపబడిన కళ్ళను అతను కడుక్కోలేదు. అందరిమీదా కోపాన్ని పెంచు కొని అందరినుండీ నిశ్శబ్దంగా వుండిపోయాడు.

మిత్రుడి ప్రవర్తనకు సంగీతరావుకు కోపం రాలేదు. జాలి కలిగింది. తప్పు చేసిన కొడుకును తల్లి దగ్గరకు తీసుకున్నట్టు మిత్రుడి ఆకారాన్ని చూపుల్తో దగ్గరకు తీసుకుని, కళ్ళల్లో నిలుపుకుని, కరుణతో తడిపి, ఆ తడిలో చలికి వణుకుతున్న అతన్ని వెచ్చటి రెప్పలతో కప్పి దాచుకున్నాడు.

సంగీతరావు తిరిగి బట్టలేసుకుని అలా బీచ్‌వైపు బయలుదేరాడు.

జ్వాలల్ని మింగే డ్రేగన్‌లా నల్లని భయంకరమైన సముద్రం పగటి వెలుగుల్ని మింగేస్తోంది. విశాలమైన నల్లని సముద్ర కెరటాలు పైకిలేచి, వెలుగు కొసల్ని పట్టుకుని వేలాడి ముత్యాల్లా రాలుతున్నాయి. సూర్యుడు ఆ చివర ఒంటరిగా ఆత్మహత్యా ప్రయత్నంలో సముద్రంలోకి తొంగి చూస్తున్నాడు. పొడుగ్గా సాగిన బండరాళ్ళ నీడల్లోంచి పిచ్చితుప్పలు భయంతో కంపించి పోతున్నట్టు గజగజలాడుతూ బితుకు బితుకుగా రాళ్ళతలలమీంచి ఆత్మహత్యా ప్రయత్నాన్ని చూస్తున్నాయి. సంగీతరావు రాళ్ళగుట్టలమీంచి దిగి యిసుకలోకొచ్చాడు.

సూర్యుడు ఎప్పుడు దూకేశాడో - నీళ్ళల్లో మునిగిపోతున్నాడు. చేతులు చాచినట్టు పొడుగాటి ఎర్రటి కిరణాలు కొన్ని బల్లపరుపుగా సముద్రంమీద వాలుతున్నాయి.

పాదాలకింద పాము జారినట్లు తుళ్ళిపడ్డాడు సంగీతరావు.

ఒకవేళ భానుమూర్తి నిశ్శబ్దానికి కారణం ఆత్మహ.... ....

—సంగీతరావు ఆలోచించలేకపోయాడు.

వెనక్కుతిరిగి, వచ్చినదారివెంట గబగబా బయలుదేరాడు. ఇసకలో కాళ్లు కదలడం లేదు. రాళ్ళ గుట్టలమీద కాళ్లు జారిపోతున్నాయి. హవాయి జోడులోంచి పొడుచుకొచ్చి అరికాలిలో ఓ ముల్లు గుచ్చుకొంది. ఆగిపోయి మెల్లగా ముల్లు తీసేశాడు. నొప్పెడుతోంది. లెక్కచేయకుండా అప్‌లేండ్స్ మీదకు వచ్చేశాడు. ఎత్తయిన ఆ యూనివర్సిటీ కేంపస్‌మీద ఓ చెట్టు చిటారు కొమ్మలో చిక్కడిపోయిన ఆఖరి సూర్యకిరణం, కదులుతోన్న ఆ కొమ్మ లోంచి పట్టుతప్పి చీకట్లోకి జారిపడిపోయింది.

సంగీతరావు బస్సులో ఊళ్లోకెళ్ళి మిత్రుడికి టెలిగ్రాం యిచ్చాడు— వెంటనే నీ క్షేమాన్ని టెలిగ్రాంద్వారా తెలియజెయ్యి— అని.

ఆ రాత్రి చాలా సేపటివరకూ అతనికి నిద్ర పట్టలేదు. కిటికీలోంచి చూస్తూ కూర్చున్నాడు.

భయంకరమైన హోరు వినిపిస్తోందేతప్ప ఏమీ కనిపించడంలేదు. చీకటి మడతల్లోని మడతల్లోపలి మడతల్ని కప్పుకుని వూరు నిద్రపోతోంది. ఊరవతల నల్లని కంబళిలా పరిచివున్న సముద్రంపైన సన్నని నెలవంక వెలుగులో పలచబడి, లేత నీలంరంగులో బూడిద చల్లినట్లు అస్పష్టమైన మసక వెలుతురుతో సముద్రం మీదకు వంగిన ఆకాశం. నిద్రపోతోన్న నగరం మీదకు పహరాకాస్తోన్న లైట్‌హౌస్ కాంతిరేఖ—చూస్తూ కూర్చున్నాడు. కాని ఆ చూపులు వేటినీ గుర్తించడంలేదు. వట్టి నిర్లిప్తమైన, అర్థంలేని పొడి చూపులవి. ఆలోచనలు ఎక్కడో మరోచోట. అక్కడే చూపులున్నాయి. ఆ చూపుల కొసన వేలాడుతూ భానుమూర్తి! నిద్రపోయి లేచినప్పటి కళ్లలాంటి కళ్లు. బరువయిన రెప్పలు. ఆ రెప్పలలో సగం కనుగుడ్లు దాగి అర్థచంద్రాకారంలో కనిపించే కంటిపాపలు. అందుకే ఆ మత్తుదనం. ఆడవాళ్ల కళ్ళల్లోలాంటి ఆకర్షణ. నుదురు చిన్నదేకాని గుండ్రటి ముఖం కావడంవలన వెడల్పు తక్కువగావుంది పొడుగెక్కువ. మడతలు లేక నూనె రాసినట్టు నునుపుగా నాజూగ్గా కనిపించే ముఖం. ఒత్తుగా పెంచుకున్న తల. చెంపలమీద చెవుల కిందవరకూ పెంచుకున్న జుత్తులో పద్దెనిమిదో శతాబ్దపు రొమాంటిక్ కవులు గుర్తుకొస్తారు.

సంగీతరావు భానుమూర్తి జ్ఞాపకాలతో చాలాసేపు కూర్చుండిపోయాడు. హాస్టల్లో పరీక్ష చదువుల్లో మునిగిస విద్యార్థుల కంఠాలు అప్పుడప్పుడు పొడి పొడిగా వినిపిస్తున్నాయి. రూంమేట్ పుస్తకం గుండెలమీద పెట్టుకుని ఎప్పుడో నిద్రలోకి జారిపోయాడు.

సంగీతరావు లైటు ఆర్పేసి మంచంమీదకు చేరుకున్నాడు.

రాత్రి భానుమూర్తి తననే వెతుక్కుంటూ వచ్చేసినట్టు కల వచ్చింది. ఆ కల తెల్లవారుఝామునే వచ్చింది.

మర్నాడంతా భానుమూర్తి వస్తాడనీ, కనీసం టెలిగ్రామన్నా వస్తుందనీ ఎదురుచూశాడు.

ఆ తర్వాత రోజున కూడా చూశాడు.

ఆ మర్నాడు కూడా.

ఆ మర్నాడూ, మర్నాడూ, మర్నాడూ; ఆందోళనా, బాధా, నిస్పృహలు నింపుకున్న కళ్ళతో, మనస్సుతో దిగులుగా, ఒంటరిగా ఎదురు చూశాడు. పరీక్ష చదువుల్నికూడా అలక్ష్యం చేసి రోజూ పోస్టుమన్ కళ్ళలోకి, సముద్రపు నీళ్లలోకి చూస్తూ కూర్చునేవాడు.

ఏడో రోజున కొంత పూరటా, కొంత ఆందోళనా కలిగించే వార్త తెలిసింది.

భానుమూర్తి యింటికి హైదరాబాదు నుంచి వచ్చిన వుత్తరం సారాంశం అది.

భానుమూర్తి బంధువుద్వారా ఆ విషయం తెలిసింది.

ఒకసారి హైదరాబాద్ వెళ్ళి రావాలని సంగీతరావుకు వుంది. కాని పదిహేను రోజుల్లో యూనివర్శిటీ పరీక్షలు. సుదీర్ఘమైన వుత్తరం మాత్రం రాశాడు. ఒక రాత్రి ఒంటిగంట వరకూ కూర్చుని రెండేళ్ళ పరిచయాన్ని సమీక్షిస్తున్నట్టుగా పౌర్ణమి రాత్రిళ్ళు బీచి షికార్లూ, సముద్ర స్నానాలూ, వాళ్ళ డాబా మీద నిశ్శబ్దం గొడుగు పట్టిన రాత్రిని రాగాలతో నింపిన సమయాలూ, కొండలమీదకి పాకి, లోయలలోకి దొర్లినట్టున్న సన్నని పొడుగాటి బాటలలో అర్ధరాత్రి పిచ్చిగా తిరిగిన రోజులు-ఎన్నో జ్ఞాపకంచేస్తూ పదిహేడు పేజీల వుత్తరం రాశాడు.

'భానుమూర్తి లేనట్టున్నాడు. పది నిమిషాల క్రితమే తలుపుతాళం వేసు కొని ఎక్కడికో వెళ్ళాడు, హోటలుకేమో. రండి. అంతవరకు ఈ గదిలో కూర్చోండి' అన్నాడు అతను.

సంగీతరావు సంచి లోపల పెట్టి కూర్చున్నాడు. చాలా చికాగ్గా వుంది. ఒకరోజల్లా ప్రయాణం. ఎండాకాలపు చెమటలో రైలుబొగ్గుపొగా, దూళీ అంటు కుని ఒళ్ళంతా నల్లగా జిడ్డు దేరిపోయింది. బట్టలు మాసిపోయాయి. సరిగా నిద్ర లేదు. వేడిచేసింది. మనసంతా అదోలా వుంది.

"పనిమీద వచ్చారా యీ వూరు?" అన్నాడు అవతలి అతను.

సంగీతరావుకు సమాధానం చెప్పే ఓపిక లేకపోయినా భానుమూర్తిని గురించి తెలుసుకోవాలన్న ఆతృతతో, అతిథిగౌరవం చేస్తోన్న వ్యక్తిమీద చూపవలసిన విధేయతతో, అవతలి వ్యక్తి ప్రశ్నలో భానుమూర్తిని గురించి చెప్పడానికి నాందీధోరణి కనిపించడంతో సంగీతరావు చాలా మెల్లగా విధే యతతో స్నేహపూర్వకమైన చూపులతో, సభ్యతను సూచించే విధంగా ''వేరే పనేమీ లేదండి. భానుమూర్తిని చూద్దామనే వచ్చాను" అన్నాడు.

"మీరు సంగీతరావుగారా?" అన్నాడు అతను ఏదో జ్ఞాపకం వచ్చిన వాడిలా.

అవునన్నట్టు తలూపాడు.

"మీరే కదూ టెలిగ్రాం యిచ్చారు. నేనే అందుకుని భానుమూర్తికి తీసుకెళ్ళి యిస్తే చూడకుండానే చింపి పారేశాడు. ఆ ముక్కలన్నీ ఏరి చదివి వినిపించాను" అన్నాడు అతను.

ఆ తర్వాత మళ్ళీ ఆయనే చెప్పాడు.

"మీకు తెలిసే వుంటుంది. ఈ మధ్య భానుమూర్తి బాగా పాడయి పోయాడు. తాగుడు అలవాటయింది. రాత్రిళ్ళు ఎక్కడెక్కడో తిరుగు తుంటాడు. ఎంతమంచివాడు ఎలాఅయిపోయాడో ఆలోచిస్తుంటే బాధనిపిస్తుంది. వాళ్ళింటికి కూడా నేనే వుత్తరం రాశాను."

సంగీతరావుకు అతనిమీద గౌరవం ఏర్పడింది. కొద్దిసేపు అతనితో కబుర్లు చెప్తూ కూర్చున్నాడు.

'అడుగో! వస్తున్నాడు' అన్నాడతను. సంగీతరావు అటు చూశాడు.

బయటి గేటులోంచి భానుమూర్తి వస్తున్నాడు. ఊహించలేనంత భయంకరంగా ఏమీలేదు. అదే నడక. కంగారుగా దగ్గరదగ్గరగా అడుగులు వేసుకుంటూ గబగబా నడిచే నడక. పెదాలమధ్య నిర్లక్ష్యంగా జారిపోతున్న సిగరెట్టు. గెడ్డం మాత్రం మాసింది. వెనక చూసినప్పటికీ యిప్పటికీ మనిషి కాస్త రంగుతేలాడు.

సంగీతరావు గది బయటికొచ్చి నుంచున్నాడు.

అజ్ఞానంలా, మంచులా, నాగరికత మీదకు పాకిన నికృష్టపు నైలాన్ బట్టలా, తాగిన కళ్ళమీద కమ్ముకున్న మత్తులా అల్లుకున్న పొగలోంచి సంగీతరావును చూశాడు భానుమూర్తి.

ఓ సారి కనుబొమలు ఎగరేసి దగ్గరకొచ్చి 'ఎప్పుడొచ్చావ్' అన్నాడు.

సంగీతరావు చెప్పాడు.

'కాఫీ తాగొద్దామని, ఇప్పుడే అవతలకు వెళ్ళాను. రా, గదిలోకి వెళ్దాం.'

ఆ అపరిచిత మిత్రుడికి కృతజ్ఞతలు చెప్పుకుని సంచితో భానుమూర్తి వెంట బయలుదేరాడు.

తొమ్మిదోనెంబరు గది ఆ యింటి వెనకవైపున వుంది. చిన్నదే. భానుమూర్తి ఒక్కడే వుంటున్నాడు. తలుపు తీయడంతోనే దుమ్ము ఎగిరింది.

'కూర్చో.'

సంగీతరావు కూర్చున్నాడు.

మాటల్లేవు. నిశ్శబ్దంతో బరువెక్కిన వాతావరణం. సంగీతరావుకు విసుగ్గా, యిబ్బందికరంగా, ఏ లేబరేటరీలోనో ఘాటైన వాసనలతో వూపిరి సలపని, గొంతు పట్టేసిన వాతావరణంలో కూర్చున్నట్టుంది. అయినా విసుగుని నుదుటి మీది ముడతలలోగాని, నిర్లక్ష్యపు చూపులలోగాని, సూదిగా చెక్కిన పదునైన మాటలలోగాని కనిపించనీయక మామూలుగానే, వెనకటిస్నేహంలోని చల్లదనాన్నీ, హాయినీనింపే విధంగా, సముద్రపు కెరటాల తుంపర్లముందు యిసకలోనూ, విక్రమదేవవర్మ విగ్రహంనీడలో పచ్చికమీదా, అరకులోయ

వైపు పోయే బస్సులో కిటికీ దగ్గరగా కూర్చుని ఆప్యాయంగా, ప్రేమగా హృదయాలలోకి తొంగిచూసు కుంటూ మాట్లాడినప్పటి స్వచ్ఛమైన ఆత్మీయతను ప్రతిఫలింపజేస్తూనే 'ఒంట్లో బావుంటోందా? ఆఫీసులో పని వత్తిడి లేదుకదా? వచ్చేముందు మీఅన్నయ్య! కనిపించలేదు. ఏమన్నా కబురు చెప్తాడేమోనని కలుద్దామని అనుకున్నాను. కాని వీలులేకపోయింది.' అన్నాడు సంగీతరావు.

'బాగానే వున్నాను.'

పొడిపొడిగా మార్చిగాలుల్లాగే వున్నాయి మాటలు. నిశ్శబ్దపు అగాధాలతో విడివిడిగా, ఒకదానికొకటి సంబంధంలేనంత ఎడంవున్నాయి.

ఆ గదికి ఎదురెండ. వీపుమీద వాలుతున్న ఎండకు అడ్డంగా తలుపు రెక్క చేరేసి ముఖంమీద చిరుచెమట తుడుచుకున్నాడు సంగీతరావు.

'స్నానం చేసెయ్యకూడదూ, కుళాయి కట్టేస్తారేమో.'

ఈ మాటలు యింత పొడిగా ఎందుకు ఎండిపోయాయి? ఆ కళ్ళవెనక, ఆ పెదాల వెనక ఎందుకు హృదయాన్ని దాచుకుంటూ, బయటికి ప్రేమలేనివాడిలా కనిపించాలని, తనను తనే మోసం చేసుకొంటూ ఏమిటా మాటలు? పరాయివాడిలా, శత్రువులా చూస్తోన్న అతని చూపులు హృదయాన్ని చీలుస్తున్నాయి. సంగీతరావుకు దుఃఖం పొర్లుకొస్తోంది.

నిశ్శబ్దంగా, బరువుగా లేచివెళ్ళి స్నానం చేసివచ్చాడు.

ఇద్దరూ భోజనానికి వెళ్ళారు. హోటలు అట్టేదూరం లేదు; ముక్తసరి మాటలు తప్ప దీర్ఘసంభాషణలులేవు. ఒకరి ముఖంలోకి ఒకరు చూసుకోవడం లేదు. చూపులు తప్పించే మాట్లాడుకోవడం.

గదికి వచ్చేశారు. సంగీతరావును పడుకోమని చెప్పి, తాను ఆఫీసుకు వెళ్తాస్తాననీ, అక్కడినుంచి రావడం ఆలశ్యమైతే అతన్ని హోటలుకు వెళ్ళమనీ, హోటలు టిక్కట్ల పుస్తకం అలమార్లో వుంటుంది తీసుకోమనీ చెప్పి వెళ్ళిపోయాడు.

సంగీతరావు ఒంటరిగా గదిలో మిగిలిపోయాడు. నిద్ర పోదామని చాప పరుచుకుని పడుకున్నాడు. ఒకవైపు నిద్రమగత రెప్పలమీదకు పాకు

తోంది. మరోవైపు ఆలోచనలు మెల్లమెల్లగా కదులుతున్నాయి. భానుమూర్తి శారీరకంగా అట్టే మారలేదుగాని మానసికంగా చాలా భయంకరంగా మారి పోయాడు. మోసపోయిన జీవితంలోంచి చూడడం నేర్చుకున్నాడు. ఈ కళ్ళను అతను ఎప్పుడు కడుక్కోగలుగుతాడు? గాయపడిన అతని హృదయంమీద సానుభూతి చన్నీళ్ళు చిలకరించడంవల్ల లాభం లేదు. గాజుబుడ్డీలాంటి అతని సున్నితమైన హృదయం దుఃఖజ్వాలల్లో కాలి ఎర్రబడిపోయింది. దానిమీద ఒక్కసారిగా నీళ్ళు చిలకరిస్తే పగిలిపోక తప్పదు.

నిద్రతో కళ్ల మూతలు పడ్డాయి. మత్తుగా నిద్రపట్టేసింది. నాలుగింటికి గాని తిరిగి లేవలేదు. ఇంకామత్తుగానే వుంది. జ్వరంవచ్చినట్టు వొళ్లు నొప్పిగా వుంది. కళ్లు కూడా మండుతున్నాయి. మరో అరగంట అలాగే పడుకుని లేచాడు. గబగబా తయారై బట్టలేసుకుని భానుమూర్తినిగురించి ఎదురుచూస్తూ కూర్చున్నాడు. అయిదున్నర .... ఆరు .... ఆరున్నరయ్యింది. భానుమూర్తి యింకా రాలేదు.

ఉదయం రూములోకి పిలిచి పలకరించినతను వచ్చాడు. 'అలా వెళ్ళొద్దాంరండి. బహుశా యిప్పుడప్పుడే భానుమూర్తి రాడేమో' అన్నాడు.

రాకపోవచ్చని అనిపిస్తున్నా, యింకా ఆకుకొనమీది బిందువులా అంటి పెట్టుకున్న ఆశ, అతను నటించలేక విసిగి అలిసిపోయి ఏక్షణంలోనో మళ్ళీ మామూలుగా పూర్వపు చిరునవ్వునూ, హృదయాన్నీ బయట పెట్టుకొంటూ ఎదుట నుంచుంటాడని అనిపింపజేస్తూవుంది.

'చాలా మత్తుగా వుందండి. ఎక్కడికీ రాలేను క్షమించండి' అన్నాడు.

అతను వెళ్లిపోయాడు.

ఒక్కడూ ఏదోనవల చదువుతూ కూర్చున్నాడు. మధ్యలో అక్షరాలు కనిపించకపోతే లైటేశాడు. మళ్ళీ చదువుతూ కూర్చున్నాడు. గదిలో వుక్కగా వుంది. చెమట పడుతోంది. బట్టలు విప్పి లుంగీ కట్టుకున్నాడు. పుస్తకం తెరిచాడు. చదువుతున్నాడు. నవల ఏమంత ఉత్సాహంగా లేదు. విసుగ్గా వుంది. అయినా చదువుతూ కూర్చున్నాడు. పక్కగదుల్లోవాళ్లు భోజనంచేసి వచ్చినట్టు బ్రేవ్‌మన్న తేన్పులు వినవస్తున్నాయి. బలవంతంగా పుస్తకం మూసేసి వాచీ చూసుకున్నాడు. ఎనిమిదీ ముప్ఫయ్యయిదు.

సంగీతరావుకు ఆకలేస్తోంది. హోటలు టిక్కెట్ల పుస్తకం పైనేవుంది. ఓ టికెట్టు చించబోయి ఆగిపోయాడు. వెనక్కు తిరిగొచ్చి పక్కేసుకుని పడు కున్నాడు. మళ్ళీ నవల తీశాడు.

అలికిడయితే గుమ్మంలోకీ, జ్ఞాపకంవస్తే వాచీమీదకూ చూపుల్ని ఎగ రేస్తూ పుస్తకం చదువుతున్నాడు. నగరం నడిబొడ్డునుండి ఒకపక్కకు చీలి నగ్నంగా నిలిచిన అద్దాలషాపుల్నీ నియోన్ లైట్ల వెలుగుల్నీ దాటుకుని బయలుదేరిన జన సమ్మర్దపు సిమ్మెంటు బాటపక్కనే, నడిబొడ్డుకు ఫర్లాంగు దూరంలోనేవున్న ఆ భవనంలో మెల్లమెల్లగా నిశ్శబ్దం చేరుకుంటోంది. అప్పు డప్పుడు కారుహారన్లూ, ఇంజనురొదా వినిపించి దూరమవుతున్నాయి.

అలసిపోయిన సంగీతరావు చూపులు నిద్రతో బరువెక్కి రెప్పలు మత్తుగా, మెల్లమెల్లగా వాలుతున్నప్పుడు నిశ్శబ్దాన్ని బూట్లతో తరుముకుంటూ భానుమూర్తి వచ్చాడు.

"ఇంకా నిద్రపోలేదూ?" అన్నాడు, తెలివిగావున్న సంగీతరావును చూసి. చాప తొక్కకుండా లోపలికివచ్చి, పెట్టెమీద కూర్చుని బూటు విప్పుతూ "భోజనం అయిపోయింది కదూ?" అన్నాడు తిరిగి.

సంగీతరావు మాట్లాడలేదు. అతన్నే చూస్తున్నాడు. మనిషి మామూలు గానే వున్నాడు. దువ్వినతల దువ్వినట్టే వుంది. కిళ్ళీ వేసినట్టున్నాడు గాబోలు-నములుతున్నాడు. కాని మాట్లాడినప్పుడు మాత్రం గుప్పున వాసన కొట్టింది. ఊపిరిని గొంతులో బిగించేసిన వాసన. మత్తుగా కదిలిన వాసన.

సంగీతరావుకు అర్థమయింది. మాట్టాడలేదు. అలాగే మిత్రుని కళ్ళ ల్లోకి చూస్తున్నాడు. సూటిగా చూపుల్ని అతని కళ్ళల్లోకి గుచ్చి జారిపోకుండా నిలబెట్టి, ఏ భావమూలేని ముఖంలోంచి చూస్తున్నాడు.

భానుమూర్తి చూపులు తప్పించేసి "ఏమిటి! అలా చూస్తావ్, కోపం వచ్చింది కాబోలు- ఆలస్యమయ్యిందని. ఇప్పుడు ఏం చెప్పినా నువ్వు వినేట్లు లేవు. సరేలే....పొద్దున్న మాట్లాడుకుందాం, పడుకో" అన్నాడు. బట్టలు మార్చుకుని పక్కలు వేశాడు.

సంగీతరావుకు దుఃఖం కంఠంలో గూడుకట్టింది. కళ్ళల్లోకూడా దట్ట మయిన మేఘాలు అల్లుకున్నాయి. ఏ కలలోనో అవి వర్షిస్తాయి గాబోలు!

భానుమూర్తి లైటు ఆర్పేసి వచ్చి పడుకున్నాడు.

సంగీతరావుకు నిద్ర రావడంలేదు. తడిసిన కళ్ళమీదకు నిద్రపాకలేక జారిపోతోంది. ఒకవైపు బాధ. మరోవైపు ఆకలి. ఉదయం భోజనం చేసిన తర్వాత మళ్ళీ యింతవరకూ కాఫీ అయినా తాగలేదు. పేగులు కరకర మంటున్నాయి.

సంగీతరావు లేచి లైటేశాడు. కూజాలో నీళ్ళు వంపుకుని గడగడా మూడు గ్లాసులు తాగాడు. లైటార్పి మళ్ళీ వచ్చి పడుకున్నాడు.

లైటుకాంతి కళ్ళమీద పడడంతోనే ఓమారు కళ్లు విప్పిచూసి, మళ్ళీ మూసుకున్నాడు భానుమూర్తి.

రాత్రి కలలేమీ లేవు.

ఉదయం ఏడింటికి సంగీతరావుకు తెలివొచ్చింది. కళ్లు తెరిచాడు. ఆ ఎదురుగావున్న పెట్టెమీద కూర్చుని భానుమూర్తి యిటే చూస్తున్నాడు. సంగీత రావు కళ్లు తెరవడంతోనే చటుక్కున చూపుల్ని లాక్కుని సిగరెట్టు పొగలలో తన ముఖాన్ని దాచుకున్నాడు. క్షణంపాటు ప్రేమ, సానుభూతి నిండిన వెనకటి ప్రశాంతమైన ముఖం మెరిసి, సిగరెట్టు పొగల్లో కప్పడిపోయి; పొగలు విచ్చి పోగానే క్రౌర్యం గీతలు గీసిన నుదురుతో, బుసలుకొట్టే పాముల్లా మెలితిరిగిన నల్లటి దట్టమైన కనుబొమలతో చిరునవ్వుల్ని నిర్దాక్షిణ్యంగా నలిపేస్తున్నట్టు బిగుసుకుపోయిన పెదాలతో, కిందకు దిగి గంభీరతను నింపుకున్న సాగిన దౌడలతో అసహ్యమైన, పగటివేషం వేసుకున్నట్టున్న, కృత్రిమమైన ముఖం కనిపించింది.

సంగీతరావు తిరిగి కళ్లు మూసుకున్నాడు. అయిదు నిమిషాలు అలానే పడుకుని లేచాడు.

ఊడవడానికి వచ్చిన పనిమనిషిని కాఫీ, టిఫిన్లు పట్టుకురమ్మని పంపిం చాడు భానుమూర్తి. ఆమె వచ్చేసరికి కాలకృత్యాలు తీర్చుకుని కూచున్నారు.

పొట్లాలువిప్పి ఎదురుగుండా పెట్టాడు భానుమూర్తి. పరాయివాళ్ళలాగ నిశ్శబ్దంగా తింటున్నారు.

"రాత్రి ఎక్కడకు వెళ్ళావ్?"

భానుమూర్తి తలవంచి, కాఫీ తాగుతున్నవాడల్లా, వంచినతల ఎత్త కుండానే రెప్పలు ఎగరేసి, పై అంచులనుంచి క్షణంసేపు చూసి మళ్ళీ తిన డంలో మునిగిపోయాడు.

"నిన్నే....రాత్రి ఎక్కడకెళ్ళావ్?"

భానుమూర్తి చల్లారిపోయిన కాఫీని గడగడా మంచినీళ్ళలా తాగేసి కాఫీ గ్లాసును అటూయిటూ తిప్పుతూ, చటుక్కున చూపుల్ని మిత్రుడి ముఖంమీద నిలిపి "రాత్రి నేను ఎక్కడకు వెళ్ళానో నీకు తెలుసు. తెలుసుండికూడా నన్ను అడుగుతున్నావ్" అన్నాడు.

సంగీతరావు మాట్లాడలేదు. కోపంకూడా వచ్చింది. మౌనంగా కాఫీ పూర్తి చేశాడు.

పనిమనిషి గది తుడిచి, గ్లాసులు కడిగేసి వెళ్ళిపోయింది. నిన్నటి నవల తీసుకుని చదువుతూ కూర్చున్నాడు సంగీతరావు. భానుమూర్తి పక్క గదిలోకి వెళ్ళి వాళ్ళతో కబుర్లు చెబుతూ వుండిపోయాడు.

ఇవ్వాళకూడా పొద్దుటినుంచీ వాతావరణం చాలా పొడిపొడిగానే వుంది.

ఆఫీసు టయిమవుతుందనగా భానుమూర్తి వచ్చి "భోజనానికి వెళ్దాం' అక్కడనుంచి నేను అలా ఆఫీసుకు వెళ్లిపోతాను. నువ్వు రూముకు వచ్చేద్దువు గాని'' అన్నాడు.

అలమారాతీసి హోటలు టిక్కెట్లు చింపుతున్నవాడల్లా ఓసారి పరీక్షగా చూసి ''ఏమిటీ? రాత్రి నువ్వు అన్నం తినలేదా?'' అన్నాడు.

లేదన్నట్టు తలూపాడు సంగీతరావు.

''ఎందుకని?''

"ఆకలేయలేదు, అందుకని"

ఆమాటలు అని ఆగదిలో యిక నిలుచోతుండా, వెంటనే జోళ్ళు తొడు క్కుని బయటికి వచ్చేశాడు. ఇద్దరూ హోటలుకు వెళ్ళి భోజనం చేశారు. భానుమూర్తి అక్కడినించే ఆఫీసుకు వెళ్తూ 'సరేలే, సాయంకాలం వేగంగా వచ్చేస్తాను. రూములోనే వుండు. మధ్యలో ఎక్కడికన్నా వెళ్తే తాళంవేసుకుని వెళ్ళు' అంటూ తాళంచెవులు యిచ్చి వెళ్లిపోయాడు.

సంగీతరావు రూముకొచ్చి అక్కడ కూచోవడం యిష్టంలేక వూళ్ళోకి బయలుదేరాడు. డబుల్ డెక్కర్ కార్లను చూసేసరికి అతనికి సరదా పుట్టింది. అవెక్కి, ఆగిపోయేవరకూ వెళ్ళి, అక్కడినుంచి మరోటి ఎక్కి యింకోవైపుగా బయలుదేరి—అలా సాయంకాలం వరకూ తిరిగి రూము చేరుకున్నాడు. అతను వచ్చేసరికి ఆలస్యమయ్యింది.

భానుమూర్తి ఎదురు చూస్తూ పక్కరూములో కూర్చున్నాడు. అరగంట తర్వాత భోజనానికి బయలుదేరారు. అంత వేగంగా భోజనం చెయ్యడం యిష్టం లేకేపోయినా మిత్రుడు కూడా వున్నందువల్ల అభ్యంతరం చెప్పలేక పోయాడు.

తిరిగి వస్తున్నప్పుడు 'నీలాంటి వాళ్ళ కాతాలు ఓ పది వుంటే చాలు హోటలువాడు మేడ కడ్తాడు' అన్నాడు సంగీతరావు. భానుమూర్తి అదేమీ వినిపించుకోలేదు.

ఏదో పొడిమాటల్తో సంభాషణ సాగిపోయింది. ఊరు చూవావా? ఎలా వుంది? ఫలానాది చూశావా? అది ఫలానా — అలాంటి ప్రశ్నలూ, వాటికి సమాధానాలూ ను.

రూముకొచ్చి కొద్దిసేపు కూర్చుని యిప్పుడే వస్తానని బట్టలేసుకొని వెళ్ళిపోయాడు భానుమూర్తి. ఆ వెళ్ళడం వెళ్ళడం తిరిగి పదకొండింటికి రూముకు చేరుకున్నాడు.

ఇవ్వాళకూడా అంతే! అదే వరస.... నిన్నటి వాసనే. ఈరోజు కాస్త ఎక్కువైనట్టుంది. కొద్దిగా మాట అప్పుడప్పుడు తడబడుతోంది. తనంత తానుగా సంగీతరావు అతన్నేమీ ప్రశ్నించదలచుకోలేదు. ఆయనే మాట్లాడు తున్నాడు. పొడిపొడిగానే అయినా ఆ మాటలు అంతకు ముందుకన్నా యిప్పుడే కాస్త ఎక్కువగా వున్నాయి.

అదేమీ పట్టించుకోని వాడిలాగ సంగీతరావు కళ్ళు మూసుకుని పడు కున్నాడు. బాధపడే ఓపికకూడా అతనికిప్పుడు సన్నగిల్లిపోతోంది. ఈ వాతా వరణంలోంచి పరుగెత్తి పారిపోదామన్నంత కోపంకూడా వస్తోంది.

ఆ రాత్రి చీకట్లో ఓ కన్నీటిబొట్టు చాలాసేపు ఓ కంటికొసలో వేలాడి వేలాడి చివరకు చెక్కిలిమీదకు జారిపోయింది.

మళ్ళీ రోజు మొదలు!

పగలల్లా వెచ్చగా గాడ్పు. ఆగాడ్పులో ఆవిరైపోయిన కన్నీటితో మిగిలిన పొడికళ్ళు.

సంగీతరావు ఆ మూగబాధను యిక భరించలేకపోయాడు. ఆ రాత్రి భోజనానికి వెళ్ళినప్పుడు భానుమూర్తి తాను భోజనం చెయ్యకుండా 'నువ్వు భోంచేసి రూముకు వెళ్ళు. నాకు పనుంది. మెల్లగా వస్తాను'అని వెళ్ళిపోబోతున్నప్పుడు అలా వెళిపోబోతున్న భానుమూర్తిని పట్టుకుని 'నేనూ వస్తాను' అనాడ్ను సంగీతరావు.

"ఎక్కడికి?"

"అదే_బార్‌కి"

అసహ్యంగా దవడల్ని కదిలించి ఓ నవ్వు నవ్వాడు భానుమూర్తి "నువ్వెందుకు.... నీలాంటివాడు అక్కడికి రాగూడదు" అన్నాడు.

"లేదు.... నాకూ తాగాలని వుంది, వస్తాను."

ఓ నిమిషంసేపు అతనేమీ మాట్లాడక అలానే వుండిపోయాడు. ఆ తర్వాత 'సరే, నీ యిష్టం' అన్నాడు.

ఇద్దరూ బయలుదేరారు.

పగలంతా పాలిపోయి రాత్రి రంగులు పులుముకుని మెరుస్తోన్న నగరం రాచవీదుల్లోంచి, వీధి దీపాల తోరణాల కిందనుంచి, నాగరికత తుళ్ళుతున్న బాటలోంచి నడిచి నడిచి, బట్టలన్నీ విడిచి నగ్నంగా నిలుచున్నట్టున్న ఓ అద్దాల షాపులోకి వెళ్ళారు.

ఖరీదైన వాసనలూ, విట్లూ, నవ్వులూ, నున్నగా స్ఫటికంలా మెరుస్తోన్న టేబిలు మీదినుంచి, మాలిన్యంలేని తెల్లటి స్వచ్ఛమైన గది నాలుగ్గోడల మధ్య నుంచి, పీకవరకూ తాగిన తాగుబోతుల్లా మెర్క్యురీ బల్బులు కక్కుతున్న తెల్లటి పాలవంటి కాంతుల్లోంచి జారిపోతున్నాయక్కడ.

ఇద్దరూ ఓ టేబిలు ముందు కూర్చున్నారు.

ఇస్త్రీ మడతలుపోని తెల్లటి బట్టల్లో సన్నపాటి పొట్టి వెయిటర్ వచ్చి వాళ్ళముందు నిలుచున్నాడు.

"జిన్—రెండు పెగ్గులు" అన్నాడు సంగీతరావు.

భానుమూర్తి ఆశ్చర్యంగా చూశాడు.

సోడాలతోపాటు జిన్ తెచ్చాడు వెయిటర్.

గ్లాసుల్లోపోసి సోడా వంపుతున్నాడు సంగీతరావు.

భానుమూర్తికి యింకా ఆశ్చర్యంగానే వుంది. ఆ విషయమేమీ వ్యక్తం చేయకుండా సిగరెట్టు కాల్చుకోవడంలో మునిగిపోయాడు. ఒకవైపు మిత్రుడు రెండు గ్లాసుల్లోనూ జిన్‌పోసి సోడాతో నింపడమూ, తన ముందు ఒక గ్లాసు పెట్టి, అతనొక గ్లాసు ఎదుట పెట్టుకుని అందులోకి చూస్తూ వుండడమూ—అంతా గమనిస్తూనే అటు చూడనట్టు నిర్లిప్తంగా సిగరెట్టు కాల్చుకోవడంలో లీనమైపోయాడు.

"భానూ! ముందది తీసుకో, తర్వాత సిగరెట్టు కాల్చుకుందువుగాని."

సంగీతరావు గ్లాసుతీసి నోటిదగ్గర పెట్టుకున్నాడు. గ్లాసు అంచుల మీదకు ఉబికి వచ్చిన తెల్లటి నురగ పెదాలమీద అంటుకుంది. గొంతు పైకెత్తి గ్లాసు వంచబోయాడు సంగీతరావు.

కాని—

భానుమూర్తి వేళ్ళు గ్లాసుచుట్టూ అల్లుకుపోయాయి. అతని నోటి దగ్గర్నుంచి గ్లాసు లాక్కున్నాడు. భుజం పట్టుకుని బరబరా కౌంటర్ దగ్గరకు తీసుకుపోయాడు భానుమూర్తి. బిల్లు చెల్లించేసి బయటకు లాక్కొచ్చాడు.

ఇద్దరు ముగ్గురు టేబిలుమీద నిండుగావున్న గ్లాసుల్నీ, వెళ్ళిపోతున్న వాళ్ళిద్దర్నీ మత్తునిండిన కళ్ళల్లోంచి చూసి నవ్వుకున్నారు.

మిత్రులిద్దరూ వీధిలో నడుస్తున్నారు. సంగీతరావు చెయ్యి భానుమూర్తి చేతిలో వుంది. ఒకరి వేళ్ళు మరొకరి వేళ్ళను పెనవేసుకున్నాయి. మాటల్లేకుండా నడుస్తున్నారు. కంగారుగా అడుగు లేస్తున్నారు. పాములా బుసలు

కొట్టే నగరం ట్రాఫిక్ నోట్లోంచి తప్పించుకుని చీకటి సందుల్లోంచి, మురికి గల్లీల్లోంచి నడిచి రూము చేరుకున్నారు.

తలుపు తాళంతీసి లోపలికి వెళ్ళడంతోనే అమాంతం మిత్రుడ్ని కావలించుకుని "సంగీతరావ్! నన్ను క్షమించు. నిన్ను చాలా బాధ పెట్టాను. ఇక ఎప్పుడూ యిలా ప్రవర్తించను..." అన్నాడు భానుమూర్తి. అతనికంఠం బొంగురుపోయింది. మాట్లాడలేకపోయాడు.

సంగీతరావు మనసు ఆనందంతో నిండిపోయింది. ఆనందాన్ని భరించలేక పిచ్చివాడిలా చూస్తూ నుంచుండిపోయాడు.

ఆ రాత్రి ఒకరి కంటిపాపల్లో మరొకరు ప్రతిబింబాల్ని వెతుక్కుని, ఒకరి హృదయంలోకి మరొకరు తొంగిచూసుకుని, ఒకరిమీద ఒకరు సానుభూతి చన్నీళ్లు చిలకరించుకుని వాతావరణాన్ని తడితడిగా, హాయిగా, మనోహరంగా చేసుకున్నారు.

మరో మూడు రోజులు సంగీతరావు అక్కడే వున్నాడు. ఆమూడు రోజులూ భానుమూర్తి ఆఫీసుకు సెలవు పెట్టేశాడు ఇద్దరూ సరదాగా ఊరల్లా తిరిగారు. సినిమాలు చూశారు. గదిలో తలుపులు వేసుకుని పాటలు పాడుకున్నారు.

సంగీతరావు తిరిగి బయలుదేరే రోజున భానుమూర్తి స్టేషనుకు వచ్చాడు. అతని కళ్ళల్లో అతని మనసు ప్రతిఫలిస్తోంది. దగ్గర్నుంచి చూసినప్పుడు సంగీతరావుకు తనుకూడా అందులో ప్రతిఫలిస్తూ కనిపించాడు. ఇప్పుడతని హృదయ భారమంతా తీరిపోయింది. నిశ్చింతగా అతను వెళ్ళిపోయాడు.

ఉత్తరాలు మామూలుగా వస్తూపోతూ వున్నాయి. సంగీతరావు రిజల్ట్సు వచ్చాయి. క్లాస్ రాలేదు. పాసయ్యాడు. అంతకుముందు పరీక్షల్లో ఎప్పుడూ అలా కాలేదు. దీనికి కారణం అతనికి తెలుసు. భానుమూర్తినిగూర్చిన ఆలోచనల్తో మానసిక ఆందోళన ఏర్పడి, చదువు మీద మనసు లగ్నం చేయలేకపోయాడు. అయినా అతను అట్టే బాధపడ దలచుకోలేదు.

క్లాసు రాకపోయినందుకు భానుమూర్తి కోపంగా వుత్తరం రాశాడు. "పియుసిలోనూ, బిఏలోనూక్లాసుతెచ్చుకున్నవాడివి యిప్పుడిలా తగలెట్టావేమిటి?

ఈ మార్కులు చేత్తో పట్టుకుని కాళ్ళరిగిపోయేట్టు తిరిగితే నీకొచ్చేదేమిటి?— మామూలు గుమాస్తా ఉద్యోగం. ఇంతచదువూ చదివి చివరకు రాజకీయపక్షులు పట్టిన గొడుగు నీడలకింద కుర్చీ వేసుక్కూర్చున్న అధికారుల ముందు చేతులు కట్టుకుని నుంచుని, వాళ్ళ సొంతపనులు చెప్తే ఆఫీసుపనికన్నా తొందరగా చేసిచ్చి, వాళ్ళ అడుగులకు మనుగులొత్తాల్సిన ఖర్మేమిటి నీకు. క్లాసువచ్చుంటే ఎక్కడో ఓదగ్గర లెక్చరరు ఉద్యోగమన్నా దొరికేదికదా...."

సంగీతరావు జాలిగానూ, బాధగానూ నవ్వుకున్నాడు.

నాలుగు నెలలు ఉద్యోగంగురించి ప్రయత్నాలు చేసిచేసి విసిగిపోయాడు. చివరకు భానుమూర్తి సలహా ప్రకారం హైదరాబాదు వచ్చేశాడు. పదిహేను రోజులతర్వాత ఎల్. డి. సి. ఉద్యోగం దొరికింది.

ఇద్దరూ ఒకేరూములో వుంటున్నారు.

చూస్తూండగానే ఆరునెలలు గడిచిపోయాయి.

వెనకెప్పుడో భానుమూర్తి ఒక ఉద్యోగానికి చేసిన ప్రయత్నాలు యింత కాలానికి ఫలించాయి. సర్కారుజిల్లాలవైపు వెళ్ళిపోవలసి వచ్చింది. మిత్రుడ్ని వదిలిపెట్టడం అతనికి బాధగానే వుంది. కాని అభిరుచికి తగిన వుద్యోగం. అక్కడ కొంతకాలం వుండి మెల్లగా విశాఖపట్నానికి మార్చుకుంటే బావుం టుందని అతని ఉద్దేశం.

సంగీతరావు కూడా వెళ్లమనే బలవంతం చేశాడు. 'నేను కూడా అటే వచ్చేస్తాను. ఈ వెధవ ఉద్యోగం పట్టుకుని వేళ్ళాడుతూ కూర్చుంటానా. నువ్వు ముందు అక్కడకు చేరుకుంటే ఆతర్వాత నేనూ వస్తాను' అన్నాడు.

భానుమూర్తి బాధపడుతూనే ఊరు విడిచి వెళ్లిపోయాడు.

నిజానికి ఈ మార్పుకూడా కొంత అవసరమే అనిపించింది. మరీ సన్ని హితంగా వచ్చి అకస్మాత్తుగా దూరమైపోతామేమో అని భయం. దగ్గరగా వున్నప్పుడు ఒక్కొక్కసారి ఎదుటివారి మంచితనంకూడా బాధగానే వుంటుంది. దూరంనించి ఒకరికొకరు మరింత ఆకర్షణీయంగా కనిపిస్తారు. అందుకే వుత్తరాల్లో వున్న ఆకర్షణ ఎదురు పడితే వుండదు.

భానుమూర్తి వెళ్ళిపోవడంతోనే సంగీతరావుకు ఆ ఒంటరితనం కొంత కాలం వరకూ బాధగానే వుండేది. తర్వాత తర్వాత యిలా దూరంగానే వుండి

వుత్తరాలతో తరచు పలకరించు కోవడంలోనే ఆనందం వున్నట్టు అర్థమయ్యింది.

భానుమూర్తి కోరిక మీద 'లా' ఈవెనింగ్ కాలేజీలో చేరాడు సంగీత రావు.

అక్కడ అతనికి ఒక కొత్త మిత్రుడు ఏర్పడ్డాడు. పేరు వరహాలరావు. సెక్రెటేరియట్‌లో వుద్యోగం. నాటకాలు వేస్తుంటాడు. పొడుగైన చేతులు, ఎత్తైన భుజాలు, విశాలమైన ఛాతీ, విగ్గులాంటి తల, పెద్ద నుదురుతో, పొడుగు దేరిన దౌడలతో, కంఠంలోకి సాగిన కోలముఖంతో— చక్కటి పర్సనాలిటీ వున్న మనిషి. మామూలుగా మాట్లాడుతున్నప్పుడు కూడా కళ్ళరెప్పల్ని కొట్టు కొంటూ, నొసలు చిట్లించి ముడతలు తీస్తూ అభినయం చేస్తుంటాడు. అందు వల్ల ఆకర్షణ ఎక్కువ. కంఠం కూడా మంచిదే. మైక్‌కు సరిపోతుంది.

కాలేజీ ఎలక్షన్లలో పరిచయ మయ్యాడతను. ఆ తర్వాత చూస్తూండ గానే సన్నిహితంగా వచ్చేశాడు.

అతని గురించి చాలాసార్లు వుత్తరాలలో భానుమూర్తికి రాసేవాడు సంగీతరావు. భానుమూర్తిని గురించికూడా అతనికి చెప్తూవుండేవాడు.

వరహాలరావు ఎంతమందితోనన్నా సునాయాసంగా స్నేహం చెయ్య గలడు. నెలల తరబడి కనిపించకపోయినా కూడా, కనిపించినప్పుడు అభి మానంతో ముంచెత్తి, స్నేహాన్ని నిలుపుకోగలడు. అయితే సంగీత రావు ఆ అభిమానాన్ని భరించలేడు. అది నటనలా అనిపిస్తుందతనికి. తెచ్చిపెట్టుకున్న చిరునవ్వుతో, వరదవెల్లువలాంటి అభిమానంతో ముంచెత్తి, విడిపోయాక మళ్ళీ తలచనన్నా తలచకపోతే, అందులో ఆత్మీయత లేదని సంగీతరావు అభి ప్రాయం. స్నేహం నిత్యం మెల్లగా, హుందాగా, మనోహరంగా హేమంతం లోని నదిలా కదలాలిగాని వర్షరుతువులోని కొండవాగులా వుండకూడదను కుంటాడు సంగీతరావు. అందుకే అతను మరీ సన్నిహితంగా వెళ్ళిపోక యిద్దరిమధ్యా కొన్ని హద్దులు గీసుకుని ఆగిపోయాడు. అదీగాక భానుమూర్తి లాంటి వ్యక్తి తనకు మరొకరు వుండడం భానుమూర్తికి ద్రోహం చెయ్యడ మేనని అతని భావం.

సంగీతరావు 'లా' మొదటి సంవత్సరం పాసయ్యాడు. వరహాలరావుది పోయింది. బాగా డబ్బున్నవాడు. డిగ్రీగురించి చదవడంలేదు. కాలక్షేపానికి చదువుతున్నాడు. పరీక్ష పోయినా విచారించలేదు.

ఆ ఏడాది స్వగ్రామం వెళ్తూ భానుమూర్తి దగ్గర రెండు రోజులు గడిపివచ్చాడు సంగీతరావు. అలా అతన్ని చూసికూడా నాలుగు నెలల పైన బడుతోంది.

విశాఖకు ట్రాన్స్‌ఫర్ ప్రయత్నాలు చేసుకుందామని ఎప్పటినుంచో వస్తాను వస్తాను అంటూ చివరకు ముందుగా వుత్తరం రాయకుండానే వూడి పడ్డాడు భానుమూర్తి. వచ్చినరోజునే కలవవలనసిన వాళ్ళందర్నీ కలిశాడు. "అగే చూస్తాం" అన్నారు వాళ్లు.

మర్నాడు ఆదివారం.

మార్నింగ్‌షోకు వెళ్దామని బయలుదేరబోతుండగా వరహాలరావు వచ్చాడు. ఆయనకూడా సినిమాకు వెళ్దామనే వచ్చాడట.

ఒకరి కొకర్ని పరిచయం చేశాడు.

ముగ్గురూ సినిమాకు వెళ్ళారు. వరహాలరావే టిక్కెట్లు తీశాడు. ఇంటర్‌వల్‌లో కేంటీనుకు తీసుకెళ్ళాడు. రిక్షాలకు కూడా ఆయనే డబ్బు యిచ్చాడు.

ఆ మధ్యాహ్నం వరహాలరావు కూడా వాళ్ళతోనే హోటల్లో భోజనం చేశాడు. తర్వాత సాయంకాలం వరకూ గదిలోనే కబుర్లు చెప్పుకుంటూ కూర్చుండిపోయారు. సాయంకాలం మాత్రం వూళ్ళోకి వెళ్ళి రాత్రివరకూ తిరిగారు. మధ్యలో తాజ్‌లో కాఫీలూ, ఇంకోచోట కూల్‌డ్రింకులూ తాగారు. అన్నింటికీ వరహాలరావే ఖర్చు పెట్టాడు. చివరకు మర్నాడు కలుస్తానని చెప్పి పదకొండింటికి వెళ్ళిపోయాడు వరహాలరావు.

ఒక్కరోజులోనే భానుమూర్తికి వరహాలరావు ఎంతసన్నిహితంగా దగ్గరై పోయాడో చూస్తుంటే సంగీతరావుకు అసూయ కూడా కలిగింది. తన వునికే మరిచిపోయి నిమిషాల తరబడి వాళ్ళిద్దరూ మాట్లాడుకుంటున్నప్పుడు ఒకోసారి బాధ పడ్డాడు కూడాను. ఆ తర్వాత ఆలోచించి మరీ యింత చిన్న పిల్లాడి మనస్తత్వమేమిటి—అనుకుని నవ్వుకున్నాడు.

మర్నాడు ఉదయాన్నే వరహాలరావు వచ్చాడు. కాని అప్పటికే భాను మూర్తి బయటికి వెళ్ళిపోయాడు. సికిందరాబాదులో ఎవరినో కలుసుకోవాలనీ, అక్కడే మధ్యాహ్నం భోంచేసి, రూముకొచ్చి కాస్సేపు పడుకుని, సరిగ్గా అయి దింటికి ఆఫీసుకు వచ్చి కలుసుకుంటాననీ, వరహాలరావుతోకూడా చెప్పమనీ చెప్పి తాళంచెవి ఎక్కడ పెడతాడో కనుక్కుని వెళ్ళిపోయాడు. సంగీత రావు ఆసంగతి తెలియజేశాడు.

వరహాలరావు భోంచేసి రాలేదు. సంగీతరావుతో కలిసి హోటల్లో భోంచేసి అక్కడినుండి యిద్దరూ ఆఫీసుకు వెళ్ళిపోయారు. సాయంకాలం అంతా కలుసుకుందామనుకున్నారు.

ఆ సాయంకాలం భానుమూర్తి గురించని పది నిమిషాలు ముందుగానే బయటకొచ్చి గేటుదగ్గర ఎదురుచూస్తూ నుంచున్నాడు సంగీతరావు.

అయిదున్నర....అయిదూ ముప్పావు....ఆరుకూడా అయ్యింది. భాను మూర్తి రాలేదు. కనీసం వరహాలరావన్నా కలవలేదు. వెళ్ళిపోదామని బస్సు స్టాపులో నిలుచున్నప్పుడు వరహాలరావు సెక్షన్ టైపిస్టు ఒకతను కనిపిస్తే అడిగాడు. మధ్యాహ్నమే వరహాలరావు వెళ్ళిపోయాడట.

ఆరున్నరకి రూముకు చేరుకున్నాడు. తలుపు తాళం వేసివుంది. కిటికీ వెనక సంకేత స్థలంలో వుంచిన తాళంచెవి తీసి తలుపు తెరిచాడు. భానుమూర్తి వచ్చి వెళ్లాడనడానికి చిహ్నంగా ఆరోజు పేపరూ, మరికొన్ని మేగజైనులూ చాపమీద వున్నాయి.

భోజనం చెయ్యకుండా అతని గురించే ఎదురుచూస్తూ కూర్చున్నాడు.

పదింటికి వరహాలరావూ, భానుమూర్తీ వచ్చారు.

"నా గురించి చూస్తూ కూర్చున్నావేమిటి. మధ్యాహ్నం వరహాలరావు గారు రూముకొస్తే ఆయనతో బయలుదేరాను. వెనక నేను పనిచేసిన ఆఫీసుకు వెళ్తే అక్కడే అయిదున్నర అయ్యింది. ఇక నువ్వుండవేమోనని పబ్లిక్ గార్డెన్స్‌కు వెళ్ళి అక్కడో అభ్యుదయ కవి కనిపిస్తే...."

సంగీతరావు వినడంలేదు. ముద్ద మాటలూ, నోట్లోంచి జారుతోన్న వాసనా అతని మనసును ఆలోచింపజేయనివ్వడం లేదు. చాలా సేపు వాళ్లిద్దరి కళ్ళల్లోకి చూస్తూ నిర్లిప్తంగా వుండిపోయాడు.

"ఆల్ రైట్ ! నే వస్తా. రేపు కలుస్తాలెండి. వస్తాను సంగీతరావుగారూ!" కత్తిలా నడిచి వెళ్ళబోయి తూలి నిలదొక్కుకుని, ఓసారి నవ్వుకుని చీకట్లో కలిసిపోయాడు వరహాలరావు.

ఇంకా అలానే చూస్తోన్న మిత్రుడ్ని ఉద్దేశించి "భోజనం అయిపోయిం దిలే. వరహాలావు బలవంతం చేశాడు. పక్క వేస్తావా పడుకుందాం-ఆలస్యం అయినట్టుంది" అన్నాడు భానుమూర్తి.

సంగీతరావు మాట్లాడలేదు. అతన్ని ప్రశ్నించడంకూడా అనవసరమని పించింది. మౌనంగా పక్కలు వేశాడు. భానుమూర్తి బట్టలు మార్చుకుని పడుకున్నాడు.

సంగీతరావు మనసంతా పచ్చిపుండులా వుంది. అతనికి వరహాలరావు మీద చాలా కోపం వచ్చింది. వరహాలరావు తాగుతాడు. అలవాటుకొద్దీ తాగడు. అదొక సరదా. అతనికి అనేకమంది రచయిత మిత్రులున్నారు. బార్‌లలో జరిగే వాళ్ళ కావ్యావిష్కరణలకి, లేదా కావ్యావిష్కరణ రోజు రాత్రి వాళ్ళిచ్చే బార్ పార్టీలకి హాజరవుతుంటాడు. ఫేన్సీగా తాగడంతప్ప అలవాటులేదు. కాని అందరికీ తనలాంటి నిగ్రహశక్తి వుండదనీ, స్నేహపూర్వకంగానైనా వాళ్ళను ఆ మార్గంలోకి తీసుకెళ్ళడం ప్రమాదకరమనీ అతను ఆలోచించలేదు. లిక్కర్‌తో స్నేహాన్ని అతికించాలని ప్రయత్నించాడు.

సంగీతరావుకు ఎందుకో భయంగా వుంది. తన చేతుల్లోంచి ఏదో వస్తువు జారిపోతున్నట్టు గింజుకున్నాడు.

రాత్రి ఆకలివల్లా, బాధవల్లా సరిగా నిద్రలేదు.

మర్నాడు మధ్యాహ్నం బండికి భానుమూర్తి వెళ్ళిపోతానంటే ఏ మాత్రం అభ్యంతరం చెప్పలేదు. ఆరోజు సెలవుపెట్టి స్టేషన్‌కు వెళ్ళి పంపించేశాడు.

ఆ సాయంకాలం ఆఫీసునుంచి తిన్నగా సంగీతరావు రూముకొచ్చాడు వరహాలరావు. గదిలో ఒక్కడ్నీ చూసి "భానుమూర్తిగారు ఎక్కడికెళ్ళారు?" అన్నాడు.

"ఊరెళ్ళిపోయారు" అన్నాడు సంగీతరావు. అంతకన్నా ఎక్కువగా మాట్లాడాలనిపించలేదు అతనికి.

చాలాసేపు మౌనంగా కూర్చుని 'సినిమాకువెళ్దాం, వస్తారా' అన్నాడతను సంగీతరావు పనుందని తప్పించుకున్నాడు. అతను వెళ్ళిపోయాడు.

భానుమూర్తి వచ్చి వెళ్ళాక మూడు నాలుగు వుత్తరాలు మామూలుగానే వచ్చాయి. ఆ తర్వాత అకస్మాత్తుగా వుత్తరాలు ఆగిపోయాయి. అతని దగ్గర్నుంచి వుత్తరంవచ్చి మూడు వారాలయ్యింది. మళ్ళీలేదు. సంగీతరావు నాలుగు వుత్తరాలు రాశాడు. సమాధానం లేదు. చివరకు టెలిగ్రాంకూడా యిచ్చాడు. దానికి ఫలితం లేకపోయింది.

ఏం జరిగివుంటుందో సంగీతరావు వూహించుకోగలిగాడు.

తను భయపడినట్టే జరిగింది. దీని కంతటికీ కారకుడు వరహాలరావు. ఒకసారి పగిలిపోయిన స్నేహాన్ని అతి కష్టంమీద అతికించుకుని, జాగ్రత్తగా దాచుకుంటూ వస్తోంటే, అమాంతందాన్ని చేతుల్లోంచి తోసేశాడు వరహాలరావు. ఈ పగిలిన ముక్కలు మళ్ళీ అతికించడానికికూడా పనికిరావు. ఒకసారి వ్యసనాల్లోంచి అతి కష్టంమీద బయటపడిన వ్యక్తి మళ్ళీ ఆ బురదలోకి దిగితే యిక వెలుపలకి రావడం కష్టం. ఈ స్నేహం గురించే తను చదువును అలక్ష్యంచేసి, క్లాసు పోగొట్టుకుని, యీ వెధవ వుద్యోగంలో కొట్టుకుంటున్నాడు.

అతనికి వరహాలరావుమీద విపరీతమైన కోపం వచ్చింది. అతన్ని క్షమించే సహనంకూడా సన్నగిల్లిపోయింది. అతన్ని క్షమించకూడదు—అని కూడా అనుకున్నాడు.

ఒక సెలవురోజు సాయంకాలం బజార్లోకి వెళదామని గేటుదాటి వీధిలోకొచ్చేసరికి దూరంగా ముగ్గురు మిత్రుల్ని వెంటబెట్టుకొని యిటేవస్తున్నాడు. వరహాలరావు.

ఆ రావడం తన దగ్గరకే అని తెలుసు. చూసి నవ్వుతున్నాడుకూడాను అతను కనిపిస్తే ప్రకటించాలని యిన్ని రోజులుగా సంగీతరావులో అణిగివున్న కోపం ఒక్కసారిగా ముఖంమీదకు పాకింది. అతని కళ్ళముందు

పతనమైన భానుమూర్తి, థర్డ్‌క్లాసు గుమాస్తాగిరీ, చెల్లాచెదరైన గాజు పెంకు ముక్కలూ కదిలాయి.

కసితో, కోపంతో, బాధతో అతని పిడికిళ్లు బిగుసుకుపోయాయి. పళ్ళు పటపట మన్నాయి.

అటువైపుగా వస్తోన్న రిక్షాను ఆపించి లోపలికి ఎక్కికూర్చుని "పోనీ, వేగంగా యిక్కడ్నుంచి పోనీ" అన్నాడు సంగీతరావు.

వెనకనించి వినిపిస్తోన్న చప్పట్లను కూడా వినదలుచుకోని వాడిలాగ రెండు చెవులూ మూసుకున్నాడు.

(1967)

★